

olijfbomenaanplanting

Waardevol zand

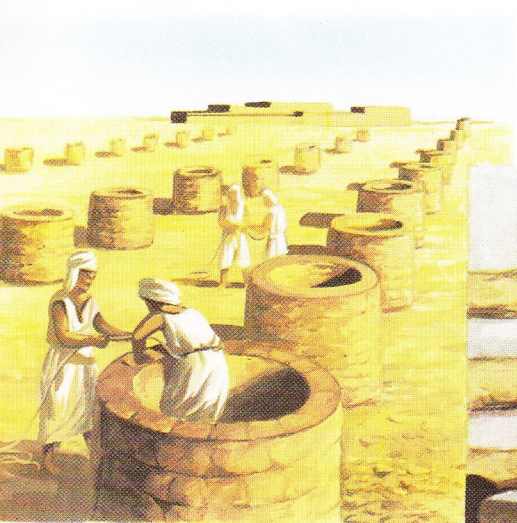
Algerië en de Sahara staan bijna dagelijks in het wereldnieuws. Het is bijna niet te geloven, dat een woestijngebied zo zwaar in de balans van het wereldgebeuren kan doorwegen. Maar je weet het reeds: de aardolie en het aardgas zijn het aantrekkelijke goud, dat uit de woestijnbodem naar boven wordt gehaald. Hiermee is tevens het traditionele beeld van de woestijn aan het verslijten. Wij spreken natuurlijk niet over de verkeerde voorstelling van de woestijn, die nog in de geest van velen leeft: een eindeloze zandvlakte met hier en daar een oase, enkele dadelpalmen, een kameel en boven dat alles een staalblauwe hemel. Uit onze vorige teksten is ten

overvloede gebleken, welke rijke verscheidenheid aan landschappen de Sahara biedt.

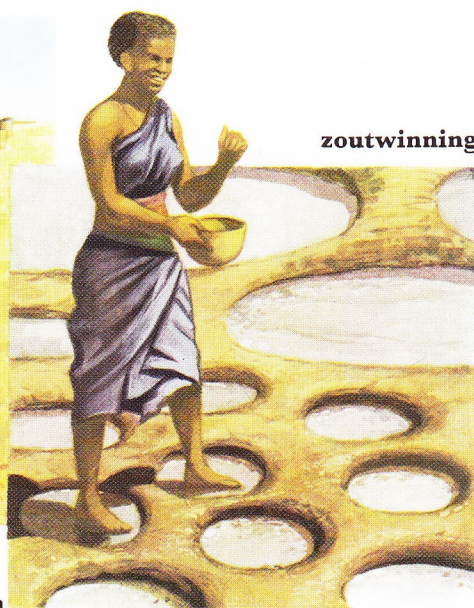
De kleine bevolkingsgroepen slaagden erin zich aan de omstandigheden aan te passen en de grootste woestijnvijand - de droogte - te overwinnen. Het schrale plantendek bood evenwel voldoende voedsel, om dieren te laten grazen: aldus verkreeg de mens melk en vlees. Maar de meedogenloze natuur dwong de woestijnbewoner in perioden van uitzonderlijke droogte op roof uit te trekken. Sommige nomaden legden soms 1500 km af om bij de bewoners in de randgebieden te gaan plunderen. Het mag ons dan ook niet verwonderen, dat de meeste woestijnvolkeren in de grensgebieden naar gemakkelijkere levensvormen zochten: hier kwam het contact met landbouwers tot stand en kon men produkten ruilen. De grote tochten van de Toearegs, die de gebieden tussen Ahaggar en de Soedanese grens bereisden, en die van de Larbas, tussen M'zab en Teniet-el-Had, behoren weldra tot de geschiedenis.

Tomboectoe was eens de haven van de Zuid-Sahara. Hier kwamen de grote karavanen zout halen,

dat in de mijnen aldaar werd gewonnen. Deze woestijnstad telde niet minder dan 12 000 inwoners. Ze was het grote verkeersknooppunt, waar de handelslui uitrustten. Tomboectoe is nu volop in verval: het zout, uit vreemde landen ingevoerd, is veel goedkoper en de gevaarlijke karavaansporen worden door autowegen verdrongen. Want de olie en het aardgas lokten de industriële exploitatie van de woestijn uit. Waar boortorens verrijzen, is koelwater onontbeerlijk, want zonder afkoeling zouden de boren, die doorheen zeer harde gesteentelagen hun weg naar de olie moeten vinden, onmiddellijk stukspringen. Je begrijpt, dat het aanvoeren van koelwater ontzettend veel geld kost. Daarom tracht men ter plaatse naast olie ook water aan te boren! Maar dit water zou ook voor andere doeleinden kunnen worden aangewend, onder meer voor de landbouw. Waar tot nog toe al

onderhoudspijpen van de foggara

zoutwinning

kameel met zoutplaten

leen de onmiddellijke buurt van de oase teelten toelaat, biedt de aardoliewinning onverhoopte perspectieven. De landbouw heeft trouwens de inheemse bevolking altijd voor zeer zware problemen gesteld. Zelfs in de oasen, waar het begeerde water wel aanwezig is, weigert de grond soms zijn medewerking. In vele oasegebieden ontbreekt de teeltaarde helemaal; andere streken zijn met een harde korst kalksteen bedekt en nog elders treft men weer zoutklei aan. Daarenboven is de grond overal arm aan humus, want nergens is er een weelderige plantengroei. Om deze reden bebouwen de bewoners hun gronden vaak op extensieve wijze: men laat het land gedurende een bepaalde tijd na de oogst braakliggen. Dat betekent natuurlijk een verlies, want het klimaat laat in sommige streken verschillende oogsten per jaar toe! Daarom heeft men alle mogelijke middelen aangewend om de grond te verbeteren, maar de resultaten zijn eerder aan de magere kant. Naast de eigenlijke, met bomenrijen omzoomde tuinen, die zeer intensief worden bewerkt en groenten opleveren, en de minder renderende graanakkers, vonden de Saharabewoners de zogenaamde *souf* uit. Dit is een duinenrij waarin zij tuinen aanleggen na het uitgraven van het zand, soms tot op een diepte van 15 meter, met de bedoeling zo dicht mogelijk bij het grondwater te geraken. Op deze wijze ontstaan trechtersvormige kuipen, waarin palmbomen kunnen worden aangeplant. De aanleg van dergelijke tuinen vraagt natuurlijk grote inspanningen, te meer daar men in de schaduw van de bomen groenten en tabak tracht te kweken. Daarnaast moeten de tuiniers nog voor de onontbeerlijke bevoeding zorgen en de aanleg van waterputten is geen kleinigheid. Zo is de *foggara* bijvoorbeeld een meesterwerk op zichzelf: door middel van onderaardse galerijen vangt men het

grondwater in hogere gedeelten op en van hieruit wordt het naar een lager gelegen bestemming gevoerd. Maar dat alles zijn eeuwenoude, primitieve gebruiken, waarvan het gebrekkige rendement, vooral in vergelijking met de Europese technieken, duidelijk opviel. Als men morgen misschien water kan aanboren in vruchtbaarder gebieden, dan zou het ons niet moeten verwonderen, dat het leven in de Sahara grondig wordt gewijzigd. Er is trouwens reeds zeer veel veranderd. De Fransen hebben verschillende nomaden, die het gebied onveilig maakten, tot uitstekende gidsen opgeleid. De karavanen maakten plaats voor autocolonne en vele karavaandrijvers zijn nu chauffeur geworden! Meer en meer nomaden trekken naar de randgebieden, waar Europese nederzettingen het wonder van de permanente watervoorziening brachten en alzo een eeuwenoude nachtmerrie als bij toverslag deden verdwijnen. De uitwijking van deze nomaden en het prijsgeven van hun zwerversleven stelt echter nieuwe problemen: waarvan moeten deze mensen in dit milieu leven? Zij staan nog als kinderen toe te kijken bij al wat de moderne techniek in de woestijn invoerde. Zij staan als voor een uitstalraam in de sinterklaasperiode en wensen zovele dingen, waarmee zij in feite niets kunnen aanvangen. Zij kennen ook geen aangepast beroep en met het weinige geld dat ze verdienen, kopen ze chocolade en coca cola! Zij wonen niet meer in hun tentenkampen, maar in krotten uit bijeengeraapte benzineblikken en houtafval. Aldus geeft deze oerbevolking iets van

De ontdekking van aardolie en -gas samen met een rationele irrigatie kunnen het leven in de grootste woestijn in de toekomst enorm beïnvloeden. Al zijn de woestijnbewoners en vooral de nomaden door het contact met de moderne tijd uit hun tradities losgerukt, toch bestaat voor hen de mogelijkheid, om binnen afzienbare tijd veel betere levensmogelijkheden te verwerven.

haar taatheid prijs, iets van haar woestijnharde traditie in ruil voor wat klatergoud!

Weliswaar leert de woestijnbewoner zich langzamerhand beter aanpassen en de olieontginning stelt een zeer gunstige evolutie in het vooruitzicht: een groot gedeelte van de mannelijke bevolking zal in deze groeiende industrie op een menselijke wijze zijn brood kunnen verdienen. Als men deze mensen leert lezen en schrijven, dat wil zeggen, als men het onderwijs op rationele manier aanpakt, dan is het best mogelijk dat in dit grote woestijngebied onbeperkte mogelijkheden worden geschapen, want naast de oliewinning kan watervoorziening het natuurlijke levensmilieu grondig wijzigen en snelle vooruitgang bevorderen.

